

Har du mereritt om ERP-systemet?

Oppdag hvordan du kan beholde nattesøvnen med en ny løsning

Last ned E-bok

axdata

LOGG INN [BESTILL ABONNEMENT](#)

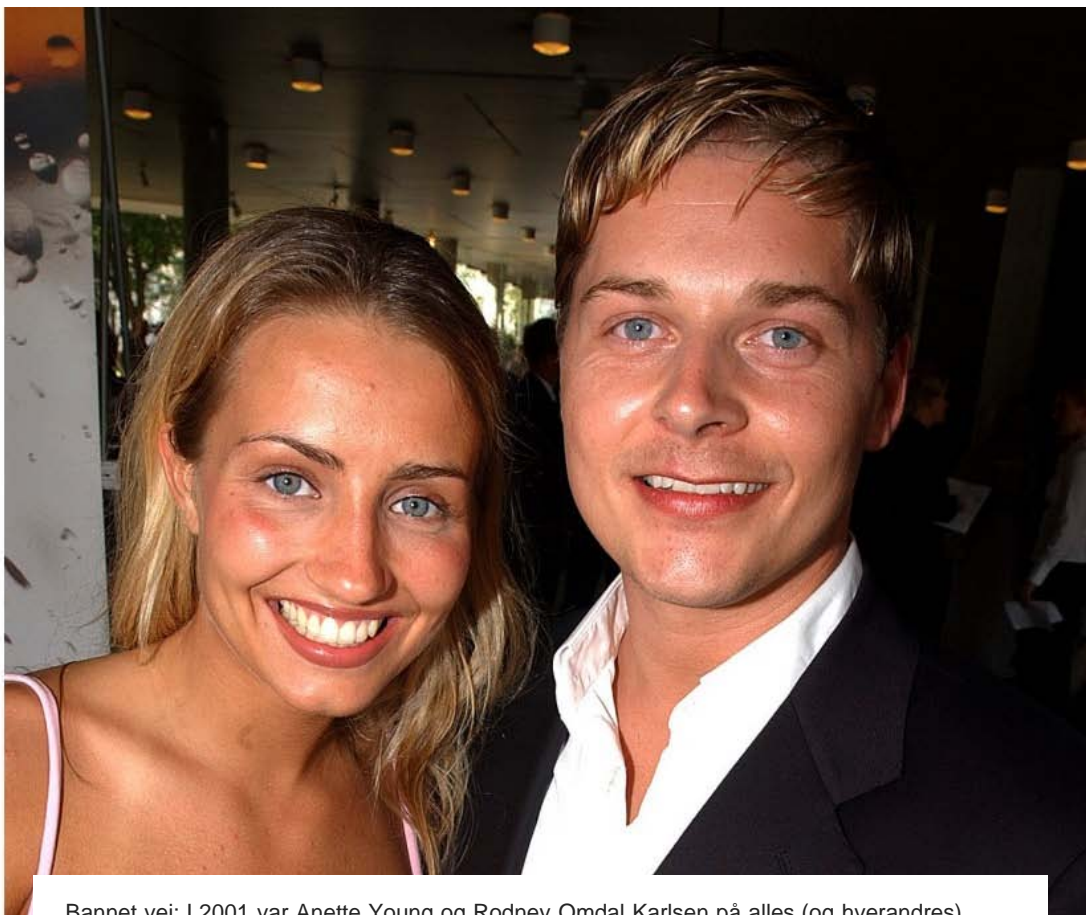
02.11.-08.11.

[AKTUELT](#) [IDEER](#) [KULTUR](#) [BØKER](#) [PÅFYLL](#) [PORTALEN](#)

SPRÅK / BANNING 00:00 - 23. mars 2018

Fuck – en kjærlighetshistorie

Hva de 414 384 ordene som falt i Big Brother i 2001, kan lære oss om norsk språk i dag.

Bannet vei: I 2001 var Anette Young og Rodney Omdal Karlsen på alles (og hverandres) lepper da de i den første sesongen av Big Brother ble kjærester på direktesendt tv. Var det hverandres banning de fant så sjarmerende? Foto: Espen Braata /VG /NTB scanpix

Paal Uvaag
Huslingvist

Annonse

På et bokkledd kontor i øverste etasje i en av de teglstenskledd høylblokkene på Blindern i Oslo sitter 69 år gamle Ruth Vatvedt Fjeld, professor i nordisk språk, og ser på en skjerm. Den viser to muntre, halvnakne menn i 20-årene. Mellom dem sitter en kvinne, fullt påkledd, også hun munter og i 20-årene.

– Nå må du se, sier Fjeld.

En mann kommer inn. Han er halvnaken og i 20-årene, han også. Kvinnen reiser seg brått og sier: «I stad sa du at du hadde masse røyk, men du hadde gitt det til han! Fuck you! Fuck you!»

Kvinnen heter Anette, mannen i anmarsj heter Rodney, og filmklippet

stammer fra den første sesongen av realityshowet *Big Brother* i 2001. Det vi var vitne til, var kurtise.

– Her er det helt tydelig at hun vil gjøre seg interessant for Rodney. Hun bruker hans språk for å flørte, sier Fjeld.

Beklager, nettleseren din støtter ikke innflettet video, men du kan [laste den ned i stedet](#).

Speil, speil: Anette tar i bruk Rodney's språk og serverer to «fuck» på rappen. For å imponere ham, ifølge forskeren. Video: Big Brother-korpuset, Tekstlaboratoriet UiO / TV Norge

Hvorfor banne. At dette er hans språk, kan professor Fjeld fastslå med ekstrem nøyaktighet. Hvert eneste ord som ble ytret i *Big Brother* for 17 år siden, er nemlig nedskrevet og lagret i overskuelig ettertid på Tekstlaboratoriet hos Institutt for lingvistiske og nordiske studier ved Universitetet i Oslo. De 414 384 ordene utgjør et *korpus* – en database med innsamlet språk. I dette korpuset kan Fjeld på et blunk søke opp hvert eneste *faen* og hvert eneste *fuck* som falt i løpet av de hundre dagene tv-serien varte. Og det er nettopp dét hun har gjort i et forskningsprosjekt sammen med professor Elsa Kristiansen fra Høgskolen i Sørøst-Norge. Men hvordan kan det å si «fuck you» til noen være flørtende?

– Det kalles akkommodasjon, sier Fjeld, altså at vi tilpasser språket ut fra hvem vi snakker med.

– Et vanlig eksempel er hvordan vi endrer språket når vi snakker med barn, men også med kjæresten eller med sjefen. Når vi kjapt legger om spesielle ting, som for eksempel banneuttrykk, er det et tegn på at vi ønsker å bli akseptert eller at vi vil imponere – eller begge deler.

Det første fuck vi høyra fekk.

Norske tv-seere skulle få se at det gikk veien for Anette og Rodney. De to ble livsledsagere – eller i det minste underlivsledsagere – alt mens de påpasselig drev og tilpasset seg hverandres språk i *Big Brother*-huset våren 2001. Men det Fjeld fatter interesse for nå, i 2018, er hvordan Anette og Rodney brukte banningen for å vinne hverandres hjerter.

Den første måneden i huset var Rodney den eneste som tok f-ordet i sin munn. Men så skjer det noe. Han gir seg nesten helt! Samtidig, på dag 30, i en absurd scene der en av de andre mannlige deltagerne sitter oppå Anette og slipper mat ut av munnen, ytrer hun ordet for første gang. Og så er det

TEST DEG SELV

Prøv Morgenbladets bannespill!
Fortell oss hvordan du banner, og vi skal (faen meg) si deg hvem du er.

[Ta testen her.](#)

gjort. Da serien gikk mot slutten, hadde Anette gått fra å være en ikkefuckbruker til å bli ordets fremste representant.

Beklager, nettleseren din støtter ikke innflettet video, men du kan laste den ned i stedet.

Førstefuck: Dette er første gang Anette sier fuck foran kamera. I Big Brother-korpuset er dette transkribert slik: Anette: ok nå vet jeg (uforståelig) (latter) ikke (latter) somebody help me please jeg mener det seriøst # fuck you du (latter) du er faen meg klin gæren (uforståelig) (latter) har det klikka (latter) har det klikka for deg eller ? (latter) Lars Joakim: * (lydmalende ord) * (lydmalende ord) Video: Big Brother-korpuset, Tekstlaboratoriet UiO / TV Norge

Kvinner banner klokt. Banneforskere skiller mellom tre typer banning: banning mot andre («faen ta deg!»), banning mot seg selv («faen ta meg!») og såkalt kontekst-banning («faens dritt!»), som nærmest fungerer som en trykkventil. Kvinner og menn fordeler seg ulikt i disse kategoriene. Menn banner lettere mot andre, og kvinner har lettere for å forbanne seg selv. I tillegg bruker menn gjerne et grovere språk enn kvinner, noe Fjeld også fant i Big Brother-korpuset.

– Det er et tydelig mønster at de mannlige deltagerne banner ved «faen», «helvete» og andre ord som vi gjerne synes er grove, mens de kvinnelige deltagerne bruker «herregud» og «gudameg» og såkalt mildere banneord, sier Fjeld.

Her er det helt tydelig at hun vil gjøre seg interessant for Rodney. Hun bruker hans språk for å flørte.

RUTH VATVEDT FJELD

Men kjønnsforskjellene stopper ikke der. Banneforskningen viser at kvinner er mer kløktige bannere – de har en strategi med det de gjør. Menn, på sin side, banner gjerne for å markere at de er – nettopp – menn.

Fuckets inntog. På kontoret i den høye blokka på Blindern er det nå et papir med en graf vi har foran oss. Den stammer fra

Nasjonalbibliotekets Bokhylla.no og viser forekomsten av forskjellige banneord i digitaliserte tekster tilbake til 1810. «Faen», «satan», «herregud», «helvete» og så videre danser opp og ned i spisse bølger etter hvor ofte de har stått å lese. Helt nederst ligger en liten, blå strek som begynner å stige rundt årtusensskiftet, altså omtrent på samme tid som Big Brother første gang gikk på lufta. Det er økningen i antall «fuck» vi er vitne til.

– Det aller første *fuck*-belegget jeg har funnet i norske tekster, er i en roman som ble oversatt fra svensk i 1948 – Torstein Jonssons *Konvoi*, sier Fjeld.

– Men det er først i vår tid at det er mulig å dokumentere banneordforråd ved hjelp av skriftspråk, det var bare i helt spesielle tilfeller man skrev banneord før.

Hun peker på at de nye mediene ble allemannseie rundt årtusenskiftet, og at vi i dag skriver tekster som i større grad reflekterer muntlig språk.

Big Brother-korpuset begynner å dra på årene, men for språkforskere er det likevel en veldig verdifull kilde. Det er et muntlig korpus, talerne snakker uredigert, ufiltrert og fullstendig uten manus. Det er fullt av såkalt spontantale, og derfor uovertruffent for den som vil studere tendenser i språket – for eksempel banning.

Fjeld er leksikograf, altså en som beskjeftiger seg med ordforråd og ordbøker. Hun har vært NRKs bokmålskonsulent og vært prosjektleder for Leksikografisk bokmålskorpus, som blant annet Bokmålsordboka baserer seg på.

– *Tenker du at fuck hører hjemme i norske ordbøker?*

– Ja, absolutt, på lik linje med mange andre tabuord. Enten man er mot banning eller ikke, så er det viktig at man lærer hvilke ord som er tabu. Det gjelder ikke minst folk som lærer norsk som andrespråk.

– *For tiden arbeider du med en banneordbok. Har de bannehungrige noe å glede seg til?*

– Å ja. Det er utrolig mange tabuord som ennå ikke har sett ordbøkernes lys.

Nå som du har lært litt teoriene bak banningen, er du kanskje klar for å prøve bannespillet. Hvem banner du som?

BANNSKAP

Big Brother-korpuset er en søkbar database med alle ordene som ble sagt under den første sesongen av realityshowet Big Brother i 2001. På samme tid begynner banneordet *fuck* å etablere seg i norsk språk.

Dagens *fuck* har vi lånt fra engelsk, men det var faktisk vikingene som brakte ordet over Nordsjøen i sin tid. Det er flere meninger om hvilket ord det faktisk kommer fra. Det norrøne *fokka* kan bety både «ha sex» og «ødelegge» – to verb vikingene var spesielt berømte for på De britiske øyer. Et annet forslag er at det stammer fra det norrøne *fukka*, som betyr «å støte».

I vår tid har ordet overlevd i et ord som «fokkseil» – seilet som slår i vinden.

	Rodney	Per Morten	Lars Joakim	Ramsey	Anette	Anita	Anne Mona	Totalt
<i>Faen</i>	161	111	71	148	48	12	29	580
<i>Satan</i>	2	0	0	0	0	1	1	4
<i>Helvete</i>	42	17	9	16	7	2	5	98
<i>Jævlig</i>	134	120	81	30	42	31	43	581
<i>Forbanna/-et</i>	14	22	1	22	43	5	6	113
<i>Herregud</i>	32	57	34	20	124	39	119	425
<i>Dæven</i>	6	1	0	0	4	0	0	11
<i>Fuck</i>	9	2	1	0	11	0	0	23
Totalt	300	330	197	236	275	90	303	1835

Statistikken: Det ble ikke spart på banneordene i den første sesongen av Big Brother i 2001. Slik fordelte banningen seg blant de syv (av totalt tolv) deltagerne som var lengst i huset. Kilde: Ruth Vatvedt Fjeld, UiO og Elsa Kristiansen, HSN / Big Brother-korpuset, Tekstlaboratoriet, UiO

Du har nå lest en gratis smakebit fra Morgenbladet. Vil du ha mer godt lesestoff? [BLI ABONNENT](#)

[SPRÅK](#)
[LINGVISTIKK](#)
[BANNING](#)
[FUCK](#)
[REALITY-TV](#)

Relatert

Jomfrufødsel

KULTUR / AKTUELT

Julefavoritten Tre nøtter til Askepott – en digital fonetikkanalyse.

AKTUELT / SPRÅKVITENSKAP

Chomsky hadde rett, hilsen presseavdelingen.

AKTUELT / SPRÅK

for noe, sa du?

Det nye Oslo-universitetet med det rare navnet.

KULTUR / REALITY

mattikk

Gjennom flere år har Paradise Hotel forsynt den norske offentligheten med lettbenete sosiologiske problemstillinger og lettkledd norsk ungdom. Men i sin sjette sesong kan programmet ha blitt for smart for sitt eget beste.

Annonse

Mest lest

Erna Solberg har fått et trygt styringsgrunnlag – inntil KrF dør ut, skriver Aslak Bonde. 02.11.18

Jeg var med på Lolita-leken, skriver Sumaya Jirde Ali. 01.11.18

Robyn har en mørk fortid som teit, skriver Askild Matre Aasarød. 02.11.18

Abortnederlag 02.11.18

Ideen om et bredt folkeparti døde trolig i går, skriver Åshild Mathisen. 03.11.18

Også venstresiden vil sprekke opp når krigen er over, skriver Åshild Mathisen. 31.10.18

Les om hvordan vi behandler dine personopplysninger

Vi anbefaler deg å lese personvernerklæringen og sette deg inn i hvordan vi behandler dine opplysninger. Den vil gi deg bedre oversikt over og kontroll på hva som brukes og lagres av dine persondata. Du finner all informasjon [her](#).

MER FRA AKTUELT

KOMMENTAR

Ideen om et bredt folkeparti døde trolig fredag, skriver *Åshild Mathisen*.

Mer fra Mer fra Aktuelt

Sentralbord

Kundeservice: 23 33 91 80

E-post: abo@morgenbladet.no

Sentralbord: 21 00 63 00

Kronikker- og debattinnlegg sendes til:

debatt@morgenbladet.no

kronikk@morgenbladet.no

Adresse

Morgenbladet as

Christian Krohgs gate 16

Nyhetsbrev

Skriv inn din e-postadresse for å motta Morgenbladets nyhetsbrev hver fredag.

LEDEL
Abor
Det finne
høyreside
les m

0186 Oslo

[OM MORGENBLADET](#) | [KONTAKT OSS](#) | [VARSLE](#) | [PERSONVERN](#) | [COOKIES](#) | [VILKÅR](#) | [ANNONSER](#)

Alt innhold er opphavsrettslig beskyttet. Copyright: Morgenbladet. Ansvarlig redaktør og adm. direktør Anna B. Jenssen.

Laget med Ramsalt Media